Stichting Vredeseducatie
Peace Education Projects

DEMOCRATIE FABRIEK

Nieuwsbrief / Jaarbericht Stichting Vredeseducatie 2020

V-LAB Express – Laboratorium voor vrede en vrijheid

Interactieve tentoonstelling over vrede, vrijheid, veiligheid en burgerschap

Veel kinderen, jongeren en ook volwassenen hebben een magisch beeld van vrijheid en vrede. “Vrijheid is doen waar je zin hebt, veel geld en zo min mogelijk toezicht van ouders”, staan in de Top-10. Vrijheid wordt als vanzelfsprekend gezien. Wanneer we verder kijken, zien we dat dat niet zo is. Mensen maken vrijheid en vrede. Democratie is een menselijke uitvinding. Interessant is dat de Covid-19 maatregelen onze beleving van vrijheid heeft veranderd. Veel kinderen willen graag naar school en zijn hun alledaagse contacten en samen sporten meer gaan waarderen. In de V-LAB Express onderzoeken scholieren hun inzet voor een vreedzame wereld.

Doelstelling

Het project draagt bij aan het verduurzamen van vrede, democratie en rechtsstaat waarin jongeren hun eigen rol als burger onderzoeken, oefenen en activeren vanuit het perspectief van fundamentele mensenrechten, universele waarden en de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog.

Vredesweek 2020 op St. Gregoriuscollege in Utrecht. Docent Kunst en Cultuur, Zinzi Rozema geeft instructie aan de leerlingen. *Foto Anne van Kooij.*

Doelgroepen

De primaire doelgroepen worden gevormd door scholieren van 10 tot 14 jaar (po en vo) en jongeren vanaf 16 jaar (mbo) en het jeugd- en jongerenwerk. We hebben ook goede ervaringen met studenten lerarenopleiding, internationale programma’s, inburgeraars en deelnemers aan taalcursussen.

De Express is ook geschikt voor ouderavonden, symposia en bijeenkomsten van docenten en medewerkers van educatieve instellingen en vrijwilligers van musea. We maken een programma op maat en versterken didactische vaardigheden.

Duitsland - Nederland

De tentoonstelling werd in het Nederlands en Duits uitgevoerd en zal door het grensgebied van Nederland en Duitsland gaan reizen. Daarbij zal ook het wisselend perspectief van de herdenking van de Tweede Wereldoorlog en de viering van de bevrijding volop aandacht krijgen en onderwerp van onderzoek zijn.

Vormgeving buitenkant Express

De vormgeving van de buitenkant van de Express en het drukwerk zoals de routekaart en het certificaat, was in handen van Marieke de Beurs uit Haarlem. Ze heeft een directe, verhalende en magische stijl gekozen voor de basisvormen, waarin de kijkers worden uitgenodigd hun verlangen naar vrede en vrijheid met elkaar te delen en waar te maken. Kinderen en jongeren spelen de hoofdrol in het LAB en worden ‘eigenaar’ van alle ideeën.
Het landschap lijkt op een poolzee met ijsschotsen, een verwijzing naar het vraagstuk van klimaatverandering, maar kan ook opgevat worden als een grafische weergave van Nederland als delta van Europa waarin we samen moeten zoeken naar nieuwe wegen van samenleven.

Vormgeving en inrichting tentoonstelling

De inrichting van de tentoonstelling in de Express is ontworpen door Hayo van Gemerden uit Utrecht en is verdeeld in drie onderdelen.

In het middeldeel stappen bezoekers in een klassiek laboratorium met houten kasten, rode vlakken en magische elementen als grote erlenmeyer flessen en gewichten die aan touwen hangen. Bezoekers ontwikkelen hier een eigen definitie van vrijheid en onderzoeken compassie en rechtvaardigheid.

De tournee van de V-LAB Express kon in het voorjaar van 2020 niet van start gaan vanwege de coronamaatregelen. De reserveringen voor 2020 zijn daardoor vervallen. We hopen dat we dit in de loop van 2021 alsnog kunnen waarmaken en een tournee door Nederland en Duitsland kunnen starten. Kijk voor de mogelijkheden en huurvoorwaarden op: V-LAB Express – Vredeseducatie

Het achterste deel van de Express heeft de uitstraling van een experimenteel LAB, met gekleurde vloeistof gevulde flessen, slangen, schijven, rollen en experimentele apparaten met natuurlijk een weegschaal en periscoop en een ‘vredesbingo-machine’. Kinderen en jongeren onderzoeken hier het thema identiteit, imago, diversiteit, empathie en het discriminatieverbod.

In de ‘voorkamer’ van de Express hangt een andere sfeer. Het is er enigszins duister en alle werkvormen en installaties zijn indirect verlicht. Er zijn spiegels en er is een onderdeel met infinity mirrors. Het overkoepelende thema is ‘verzet tegen onrecht’ en ‘inzet voor andere mensen’ met voorbeelden uit heden en verleden. De respecttest aan het slot van de onderzoekstaken in deze ruimte wordt inhoudelijk verwerkt in het certificaat.

Docentenhandleiding

Het boek en website ‘Tekenen voor vrede: 100 manieren om de wereld mooier te maken’ vormen de docentenhandleiding. Elke docent die met een groep naar de tentoonstelling komt, ontvangt het inspiratieboek. Het boek worden de deelnemende instellingen aangeboden met boekhandelskorting en de kosten zullen verwerkt worden in de huurprijs van de Express.

Hoe zwaar is het om iemand te helpen omdat het moet? En als het je vriendin is? En als je een keer iets terug moet doen? Scholieren voelen de zwaarte (of de lichtheid) van het helpen van een ander door de gewichten omhoog te trekken. *Foto Anne van Kooij.*

(Verwachte) educatieve resultaten

We zullen door middel van rapportages laten zien dat het bezoek aan de Express, in combinatie met de voorbereiding en de verwerking de volgende educatieve resultaten kan behalen. Bezoekers kunnen:

- een concreet idee van vrede, vrijheid en verzet communiceren.
- voorbeelden geven hoe zij zelf vrede kunnen maken.
- voorbeelden noemen hoe zij de vrijheid van de ander kunnen vergroten en deelnemen aan processen van bevrijding.
- verzet en inzet duiden en plaatsen in hun eigen leefwereld.
- invulling geven aan begrippen: discriminatie, empathie en compassie.

De V-LAB Express/Der Friendenslabor is ontwikkeld door Jan Durk Tuinier (concept en samenstelling), Marieke de Beurs (vormgeving) en Hayo van Gemerden (productie en vormgeving) met financiële steun van vfonds, Gemeente Utrecht, het Solidariteitsfonds, Ars Donandi Vredesfonds en Sophie Booy van Randwijckfonds in samenwerking met het Nationaal Onderduikmuseum Aalten en Educatief Ontmoetingscentrum Ysselsteyn.

vfonds investeert in VREDE
nationaal onderduikmuseum aalten
Stichting Het Solidariteitsfonds
Vredesfonds Sophie Booy - barones van Randwijck fonds + Ars Donandi

Inspiratieboek ‘Tekenen voor vrede’ goed ontvangen

100 manieren om de wereld mooier te maken

Vrede maken zit in ons DNA. De mensheid zou nooit zo ver gekomen zijn, als we geen aangeboren talent zouden hebben voor empathie en samenwerking. We hebben wel een veilige plek nodig om vrede te ontwikkelen en we hebben mensen nodig om samen mee te oefenen.

Het boek ‘Tekenen voor vrede’ wil ouders en opvoeders, thuis, op school daarin ondersteunen met 22 unieke tekeningen en beelden van eigenzinnige kunstenaars en teksten over universele thema’s als moed, vooroordelen, vluchten, vrijheid en natuurlijk, vrede. Iedere tekening is een uitnodiging tot een gesprek, met jezelf en met de ander.

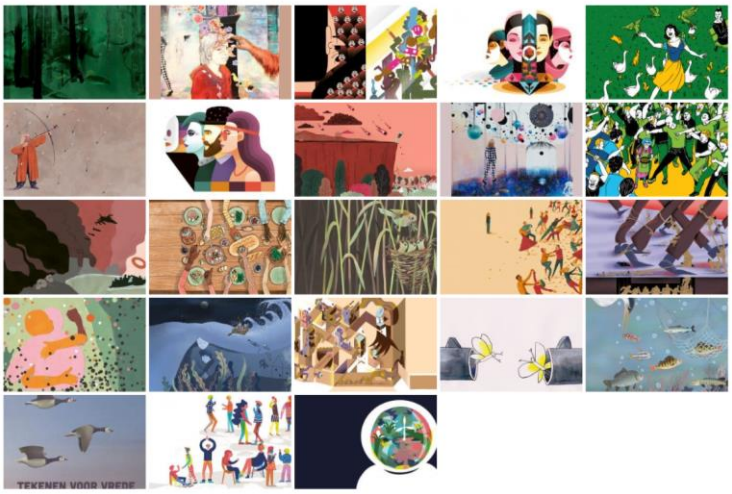

Het boek is in 2019 en 2020 op 22 bijeenkomsten gepresenteerd en/of gekoppeld aan een workshop, lezing, college, informatie-stand of kennisplein. De bijeenkomst voor lokale 4 en 5 mei groepen, de conferentie van Utrecht zijn we samen (UZWS) en de studiedag voor burgerschapsdocenten van de MBO Raad waren hoogtepunten. Een 12-tal bijeenkomsten werd in het voorjaar vanwege de coronavirus afgelast of verplaatst.

Het boek is aangeboden aan politici en vertegenwoordigers van instellingen en organisaties. O.a. aan de burgemeester van Ede, René Verhulst en de Utrechtse burgemeester Jan van Zanen.

Reviews

Schrijf een review

5.0 van de 5

Aantal reviews: **5**

★★★★★	5
★★★★	0
★★★	0
★★	0
★	0

Inkijken en bestellen via de webshop www.tekenenvoorvrede.nl

Net voor de eerste lock-down in maart 2020 werd in boekhandel Novita in Bennekom een thema-avond over ‘Tekenen voor vrede’ georganiseerd.

Uit recensies:

http://www.leestafel.info/jan-durk-tuinier

“Het boek *Tekenen voor vrede* kan ook een mooi uitgangspunt zijn om ook in je omgeving vrede en vrijheid te bewerkstelligen. Aan de wijze teksten en aansprekende afbeeldingen zal het niet liggen. Op elke pagina wordt namelijk een onderwerp aangeroerd waarmee we bewust worden gemaakt van bepaalde gedachten, gevoelens, situaties, (voor)oordelen etc. waarmee we aan de slag kunnen gaan om zo de wereld mooier en vredelievender te maken. (…)

Maar niet alleen de teksten zijn indrukwekkend, ook de afbeeldingen zijn erg imponerend en maken van dit boek een kunstig, diepzinnig geheel. Twaalf bekende kunstenaars en illustratoren hebben hun aandeel voor dit boek geleverd en het resultaat is verbluffend. Zij hebben letterlijk getekend voor de vrede.

Review op bol.com:

★★★★★ **prachtig en uniek boek**

LiesbethBlanken | Ede | 14 november 2019

✓ Ik raad dit product aan

+ Overzichtelijk
+ Praktisch toepasbaar
+ Heldere boodschap

Toon alle punten

'Tekenen voor Vrede' is een prachtig en uniek boek voor iedereen die te maken heeft met vredeseducatie, bijvoorbeeld als docent, of geïnteresseerd is in Vrede en hoe je daaraan kunt bijdragen. Het boek is uniek door de heldere, beknopte tekst over een groot aantal maatschappelijke thema's rondom Vrede. In duidelijke, concrete taal worden de onderwerpen toegelicht, maar nergens kinderachtig, abstract of triviaal. Het boek is prachtig door de vormgeving. De tekst wordt rijk geïllustreerd met mooie tekeningen - stuk voor stuk kunstwerken - van twaalf illustratoren. Beeld en tekst passen per pagina bij elkaar als een hand in een handschoen. Door deze fusie tussen tekst en beeld is het boek ook een mooi 'bladerboek', je oog wordt naar de tekeningen getrokken en die wekken nieuwsgierigheid op naar de tekst. Jan Durk Tuinier heeft met dit boek zijn kennis en ervaring van vijfentwintig jaar vredeseducatie samengebracht in een boek dat het waard is om aan te schaffen, zelf te lezen en/of cadeau te geven.

DOEboek Limburgerschap

De kinderen van nu maken Limburg nog mooier.

De Stichting Vredeseducatie ontwikkelde met het Limburgs Museum in Venlo een interactief DOEboek over Limburgerschap voor scholieren van leerlingen in de bovenbouw van het basisonderwijs. De aanleiding is een motie in Provinciale Staten van Limburg om in samenspraak met het basisonderwijs een project over burgerschapsonderwijs te ontwikkelen, vanuit de gedachte dat burgerschap in Limburg vanwege de geschiedenis, cultuur en de nabijheid van de buurlanden, eigen accenten heeft. Het DOEboek werd in november 2020 verspreid, geheel volgens de geldende coronarichtlijnen.

Burgerschap op maat

Burgerschapsonderwijs heeft een plek op alle scholen in Nederland. Kinderen en jongeren onderzoeken de democratische samenleving en ontdekken hoe zij daar zelf een actieve rol in kunnen hebben. Basisscholen in Limburg geven burgerschap op verschillende manieren vorm en inhoud. Soms met hulp van een kant en klare methode, soms met projecten in de eigen woonplaats. De eerste manier wordt vaak als beknellend ervaren, de tweede als te vrijblijvend. Het DOEboek Limburgerschap slaat een eigen richting in. Het kan met geringe inspanning gebruikt worden naast een bestaande methode, maar biedt ook handvatten om een programma voor burgerschap op maat te ontwikkelen voor de eigen school.

In de Week van Respect, in november 2020, overhandigden VVD-Statenlid Karin Straus en directeur van het Limburgs Museum Bert Mennings het DOEboek aan de leerlingen van basisschool Neel in Maasniel.

Leerlingen hebben de regie

Het DOEboek is uniek omdat het zich in de eerste plaats richt op de leerlingen van groep 6, 7 en 8 van de basisschool in hun eigen leefomgeving. We dagen hen uit om Limburgerschap te onderzoeken en vorm te geven. Voor docenten verscheen een handleiding bij het uitvoeren van activiteiten en het opzetten van een programma Limburgerschap voor de eigen school.

Van burgerschap naar Limburgerschap

De plek waar je bent geboren, waar je opgroeit, woont of werkt is van grote invloed op je leven. Ze kleurt je identiteit, de woorden die je gebruikt, de tradities die je deelt en de manier waarop je samenleeft met andere mensen.
Burgerschap wil deze elementen versterken, want onderzoekers stellen vast dat het belangrijk is dat mensen ‘wortels’ hebben. Het is bepalend voor je welzijn en het geluk dat je in het leven kunt vinden. Opvallend is dat naarmate mensen meer mobiliteit benutten en de hele wereld bereizen, de ‘roots’ belangrijker worden. Het is daarom zinvol te praten over ‘Limburgerschap’. De provincie heeft een bijzondere geschiedenis, eigen tradities en niet te vergeten een internationale ligging met de langste provinciale grens met de buurlanden Duitsland en België.

Positieve identiteit

Van belang is wel dat we in de school een positief identiteitsbesef ontwikkelen. Dat wil zeggen: de eigen geschiedenis en bronnen onderzoeken, vasthouden wat goed is en met de nieuwkomers in de provincie andere perspectieve verkennen.
Bij een negatieve versie van identiteitsbesef benoemen we de positieve eigenschappen van onszelf door ons af te zetten tegen de ander. We maken een kunstmatige scheiding en dit kan polarisatie versterken.
Het DOEboek Limburgerschap is geen nieuwe methode, maar presenteert een veelheid aan thema’s en werkvormen. Veelal zijn het korte introducties die scholieren uitdagen om zelf onderzoek te doen. Door delen van dit onderzoek samen te doen, kan een verdieping in kennis en inzicht verkregen worden. Dat maakt burgerschapsonderwijs vakoverstijgend.

Samenleven met anderen

Een veelheid aan thema’s komt aan de orde. We noemden al ‘identiteit’, maar ook het samenleven met anderen is een thema. Scholieren onderzoeken vooroordelen en discriminatie en leren kijken met de ogen van de ander. Daar horen ook onderwerpen bij als: erbij horen, praten of vechten en ‘bruggen bouwen’.

Tips voor nieuwkomers in Limburg

Een ander set thema's draait om Limburgerschap. Wie mag zich eigenlijk Limburger noemen? Scholieren maken 'tips voor nieuwkomers', analyseren het karakter van mensen en de grondsoorten, verdiepen zich in enkele van de 53 dialecten in de provincie, onderzoeken tradities en armoede in Limburg.

Democratie en dictatuur

Natuurlijk komen ook onderwerpen als democratie en dictatuur aan de orde. Scholieren maken hun eigen politieke partij en ontdekken dat democratie een uitvinding van mensen is. Daarom is het altijd voor verbetering vatbaar en daar zijn mensen voor nodig.

Geschiedenis

We schenken ook aandacht aan de geschiedenis van de eerste bewoners van Limburg, de steenkolenmijnen in het zuiden van de provincie, het verblijf van de Romeinen en Limburg in de Tweede Wereldoorlog. De provincie was bijna een jaar lang frontgebied in de strijd die aan de bevrijding voorafging.

Aandacht voor 'trage vragen'

Het DOEboek kan een rol spelen om thema's in projecten en activiteiten te introduceren of te verwerken. Bij een aantal opdrachten staan suggesties om ze uit te voeren met de ouders of grootouders, om generaties rondom een bepaald thema te verbinden. Sommige onderzoeksvragen zijn 'trage vragen'. Vragen die je even op je in moet laten werken en waar je de tijd voor moet nemen. Ze gaan de 'diepte' in, zijn niet ingewikkeld, maar vragen meer aandacht en onderzoek.

Docenten die werkvormen via hun digibord willen verwerken of werkvormen per pagina willen printen, vinden op de website van het Limburgs Museum een link van een printbare pdf: [www.limburgsmuseum.nl.](http://www.limburgsmuseum.nl)

Wie is de baas over mij?

Wie is de baas over mijn leven? Dat ben ik natuurlijk zelf! Ik maak zelf uit wat ik denk en doe. Eh, nee? Ben ik niet altijd de baas? Wie bepaalt mij dan? Onderzoek hoe jij je keuzes maakt.

Vul de opdracht in door een kruisje op de lijn te zetten.

Doe deze werkvorm met je ouders. Kun je meteen onderhandelen over de regels.

	Dat bepaal ik zelf	Bepalen wij samen	Bepalen anderen
Meedoen aan een familiedag.		X	
De kleding die ik draag naar school.			
Lachen om een discriminerende mop.			
Hoe laat ik naar bed ga.			
Of ik vlees eet of niet.			
De make-up die ik gebruik.			
Een gehandicapt kind buitensluiten.			
Of ik gelovig ben of niet.			
Hoelang ik per dag mag gamen.			
Naar school gaan.			
Mijn haar verven.			
Vastelaovend vieren.			
Waar we naartoe gaan met vakantie.			
Een ringetje in mijn neus laten zetten.			
Niks zeggen als mijn vriend(in) iets steelt in een winkel.			

Werkvorm uit het DOEboek over autonomie. Wat bepaal je zelf? Wat bepaal je samen? Wat bepalen anderen voor je?

'Demokratie Labor' voor Fondatioun Zentrum fir politesch Bildung (ZpB) in Luxemburg

De Stichting Vredeseducatie ontwikkelt met de organisatie voor politieke vorming in Luxemburg een bijzondere interactieve tentoonstelling over democratie: het 'Demokratie Labor'. De tentoonstelling is bedoeld voor leerlingen in het voortgezet onderwijs vanaf 14 jaar en voor volwassen bezoekers, die onderzoek willen doen naar de staat van de democratie en hun eigen betrokkenheid daarbij. De tentoonstelling zal op 26 maart 2021 worden geopend in Luxemburg stad en enkele jaren een tournee door het land maken. Hier enkele beelden uit het Labo, nog in ontwerpfase, dat in de Engelse, Duitse en Franse taal zal worden gepresenteerd.

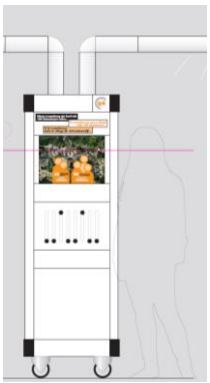

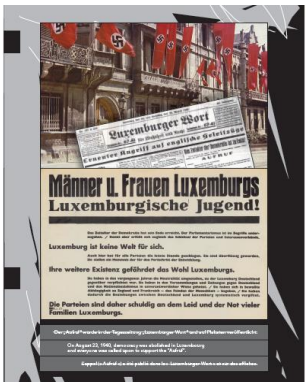

Democratie is leren samenleven in de praktijk van alledag

Een pleidooi voor een brede aanpak van burgerschapsonderwijs

Het onderzoeksrapport van de UVA over de opvattingen van scholieren in het vo over democratie is verontrustend en tegelijk volkomen begrijpelijk. Bijna de helft van de scholieren hecht weinig belang aan het leven in een democratie of heeft er geen mening over. Na de eerste schrik volgt de relativering: leerlingen in het tweede leerjaar van het vo hebben niet of nauwelijks burgerschapsonderwijs gehad.

Democratische intenties

Het is normaal dat jongeren van 14 jaar niet uit zichzelf bezig zijn met de formele aspecten van democratie. Dat zegt niets over hun democratische intenties en eigenschappen. Al grenzen zoekend oefenen ze in samenwerken, meningen ontwikkelen en verdraagzaamheid: de tools om te leven in een democratie. De mogelijkheid om samen te werken zit in hun DNA. Kinderen hebben andere mensen nodig om vrede te oefenen en een opvoedingsklimaat waarin dat wordt aangewakkerd. De school kan de belangrijkste oefenplek voor democratie zijn. Een plek waar ze kunnen ontdekken waarom en hoe je zorgt voor jezelf, de ander en de aarde.

Geen kennis stampen

Je kunt namelijk blijven onderzoeken tot je een ons weegt, maar als je alleen gericht bent op scholieren die academisch gedefinieerde begrippen rondom democratie en rechtsstaat reproduceren, dan is de uitkomst voorspelbaar omdat we deze kennis vooral op een cognitieve manier en met veel disciplinering in hun hoofden hebben gestampt. De meeste scholieren zien daar de zin niet van in, of hebben er de geheugencapaciteit niet voor. Zij zien de andere kant van die goede bedoelingen: de scheldkanonnades op sociale media. Zij zien politici die de democratisch gekozen premier een dictator noemen, rechters verraders van het volk en ministers de elite die het land verkwanselen.

Autonomie en verbinding

Met de interactieve tentoonstelling ‘De Democratiefabriek’ gaan we voor een brede benadering van burgerschapsonderwijs door ‘samenleven’ te onderzoeken. Zo leren we zelf betekenissen geven aan de manier waarop we een staat vormgeven. We doen dat door het versterken van autonomie bij kinderen en jongeren en door het aangaan van verbindingen. Zowel het streven naar autonomie en het jezelf verbinden met andere mensen, zijn psychologische basisbehoeften. Daar komt de behoefte aan competentie, om iets tot stand te brengen, nog bij. Jongeren verlangen naar autonomie en de coronamaatregelen hebben duidelijk gemaakt dat velen snakken naar verbindingen en gefrustreerd raken doordat ze geremd zijn in hun ambities om iets tot stand te brengen.

Eigenaar van democratische processen

In de reizende tentoonstellingen De Democratiefabriek, de V-LAB Express en het DemocratieLAB (van Prodemos in den Haag) onderzoeken jongeren zelfstandig de maatschappelijke thema’s en kunnen zij ontdekken hoe deze alles te maken hebben met hun vragen, twijfels, (wan)hoop en ambities. Op die manier worden kinderen en jongeren eigenaar van de basisprincipes van democratie in het hier en nu. Daarnaast bieden ontmoetingen met andere mensen in de maatschappelijke stage, reizen of uitwisselingen, rijke leerervaringen, die direct van pas komen in een pluriforme democratie. Wanneer we minder de nadruk leggen op het verwerven van academisch gevormde kennis, die pas in de toekomst kan worden ingezet, en meer op het zelf betekenis geven aan het samenleven in het hier en nu, dan raken scholieren op alle niveaus meer betrokken bij burgerschapsonderwijs. Ze worden zelf de onderzoekers en stellen vragen bij hun samenleving, een academische vaardigheid die alle kinderen en jongeren kunnen ontwikkelen.

Perspectieven

Er zijn vier uitdagende perspectieven in het burgerschaps-onderwijs die we met scholieren in tentoonstellingen en DOEboeken onderzoeken.

* Democratie staat bol van conflicten over bijna alles, maar is wel een manier om de vrede te bewaren. Er zijn veel regels en

afspraken om conflicten zonder geweld op te lossen. Meningsverschillen en conflicten kun je oplossen met debat dat vaak resulteert in een wet. Wetten ‘pacificeren’, wetten maken vrede.

* Democratie is een uitvinding van mensen. Het is niet perfect, het heeft ook nadelen: het kost veel tijd, compromissen lossen vaak de grote problemen niet op n meestal krijg je niet je zin en moet je je bij het meerderheidsbesluit neerleggen.

* Een democratie past het beste bij een pluriforme samenleving, want daar botsen de belangen en de waarden het hevigst en daar wordt ook het sterkst gevoeld dat je verder komt als je wilt samenwerken.

Goede gezondheid in het nieuwe jaar!

De interactieve tentoonstellingen in Nederland, Duitsland en België konden in 2020 door de coronamaatregelen geen doorgang vinden. Ook werden tientallen bijeenkomsten afgelast.

Andere projecten zoals het DOEboek Limburgerschap en het samenstellen van het Demokratie Labor voor Fondatioun Zentrum fir politesch Bildung (ZpB) in Luxemburg konden wel doorgaan. Dankzij het vertrouwen en de financiële steun van donateurs, instellingen en fondsen zoals het vfonds, het Sophie Booy-barones van Randwijckfonds en het Vredesfonds met Ars Donandi, de Haella Stichting en de gemeente Utrecht proberen we in 2021 een doorstart te maken met onze projecten.

* Nederland heeft een collectieve ervaring met de afschaffing en het herstel van de democratie tijdens de Tweede Wereldoorlog en er zijn veel nieuwe Nederlanders die ervaring hebben met dictatuur. Het delen van verhalen van mensen over hoe de oorlog is verdwenen, spreekt veel jongeren aan omdat ze hun ervaringen kunnen spiegelen.

Leren samenleven

Er worden veel discussies gevoerd over de leerinhouden van het burgerschapsonderwijs, dat dit jaar nieuwe richtlijnen krijgt. Er komt vast iets moois uit. Iets dat, samen met de vrijheid van scholen om zélf accenten te leggen, de democratie in brede zin zal versterken. Burgerschapsonderwijs gaat veel verder dan het opnemen en reproduceren van kant-en-klare kennis die je mogelijk na je achttiende verjaardag in praktijk kan brengen bij de stembus. Het is vooral een reflectie op onze manier van samenleven, waarbij we iedereen nodig hebben om het te laten werken.

Nederlandse jongeren weten weinig over democratie - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

Voor veel jongeren is democratie een vaag begrip | Trouw

Deci, E. en Ryan, R. Overview of Self-Determination Theory: An Organismic Dialectical Perspective, in *Handbook of Self-Determination Research", pp. 3-34, Rochester, 2002.*

Samenstelling nieuwsbrief/jaarbericht 2020
Jan Durk Tuinier (directie)

Bestuur Stichting Vredeseducatie
Marjan Bosma (voorzitter), Arie Blanken (Penningmeester), Anja Brinkman-Boevé (secretaris), Zinzi Rozema (bestuurslid)

Medewerkers: Femke Akerboom (Freelance medewerkster acquisitie en relatiebeheer voor de Duitse markt), Bianca Palm (acquisitie en reserveringen tentoonstellingen tot 1 september 2020), Edith van Gemerden, Suzanne Melse en Kelvin Vink (onderhoud en tentoonstellingsopbouw), Hayo van Gemerden (ontwerp en productie tentoonstellingen), Marja Hanko (groepsbegeleidster tot juni 2020), Udo Houwing en Angela Houwing (financiële administratie tot 31dember 2020), Marijke Slagman (begeleiding V-LAB Express), Naomi Tuinier (groepsbegeleidster), Sonja Rexwinkel (vertalingen), Circus Sinistra en Ronald Huffener (website vredeseducatie), Jeroen Wijgerse Online Marketing.

Stichting Vredeseducatie Lucas Bolwerk 10 3512 LD Utrecht
Tel: 06 – 83 83 33 58 (algemeen en reservering interactieve tentoonstellingen)
E-mail: vrede@xs4all.nl **Internet:** www.vredeseducatie.nl www.tekenenvoorvrede.nl

Dit is een pagina uit het DOEboek Limburgerschap, een initiatief van het Limburgs Museum in Venlo en samengesteld door de Stichting Vredeseducatie. Het project is bedoeld voor scholieren in het basisonderwijs en draagt bij aan het vergroten van kennis over democratie, geschiedenis en tradities van Limburg als pluriforme samenleving in het hart van Europa.

Democratie

Wij leven in een democratie. We bepalen met z'n allen hoe we willen leven. Dat is een hele klus omdat iedereen anders is en wat anders wil. Het kan enorm veel ruzie en conflicten opleveren. Maar het mooie is dat de democratie juist daar erg geschikt voor is: conflicten oplossen zonder geweld. In een democratie tellen namelijk argumenten, geen dreigementen.

Hier zie je 4 kenmerken van een democratie. Trek een lijntje naar het tegenovergestelde: 'geen democratie'.

Democratie		Geen democratie
Je mag je mening zeggen en opschrijven.	1	De politie kan je zomaar arresteren.
Je mag geloven wat je wilt.	2	Er is geen vrijheid van godsdienst.
Je bent hier veilig.	3	Het is verboden om te protesteren tegen de regering.
Er is genoeg voor iedereen.	4	Iedereen vecht voor zichzelf, niemand wil voor een ander zorgen.

Wat is democratie en wat is dictatuur?

Doe deze opdracht met z'n tweeën.
Zet een rondje om het getal bij het goede antwoord.
Tel daarna de antwoorden op.

10

	dictatuur	democratie
Er is 1 leider en die bepaalt alles.	400	480
Samen regels en wetten maken.	470	320
Minderheden worden onderdrukt.	240	100
Je mag kritiek op de regering uiten.	600	130
Mannen zijn belangrijker dan vrouwen.	320	80
Argumenten in plaats van dreigementen.	700	220
Er is maar 1 godsdienst toegestaan.	170	420
Kiezen van volksvertegenwoordigers.	750	260
Internet wordt gecontroleerd door de regering.	270	440
Zelf bepalen waar je op gaat stemmen bij verkiezingen.	150	140
Demonstreren is verboden.	340	610
Accepteren dat er dingen worden besloten waar je het niet mee eens bent.	90	375
Je kunt maar op 1 partij stemmen.	200	210
De meerderheid houdt rekening met de minderheid.	110	500
Tel de antwoorden die jij hebt gekozen bij elkaar op.		

Welke getallen staan bij dictatuur en democratie?
Leg uit waarom we voor deze antwoorden hebben gekozen.
Antwoord op pagina 39.

Men moet menselijke handelingen niet bespotten, niet betreuren, niet veroordelen, maar begrijpen.
Baruch de Spinoza, een filosoof in 1677.
Waarom zou dit een spelregel voor de democratie kunnen zijn?

Meer weten over democratie? Kijk naar dit filmpje op YouTube.